

रुध्यते 10,77,30. विरुद्ध in Widerspruch stehend, einen Widerspruch enthaltend, widerstrebend, widersprechend, entgegengesetzt, logisch einander ausschliessend (die Ergänzung im gen., instr. oder im comp. vorangehend) KĀT. ५, 11, 25. किमिदं वर्तते भेदे विरुद्धे यौवनस्य ते R. 7,17,4. विरुद्धं धर्मकीर्तिभ्याम् R. GORR. 2,58,29. तद्देशकुलजातीनामविरुद्धं प्रकल्पयेत् M. 8,46. धर्म R. 4,17,33. 5,47,17. 48,4. धर्माविरुद्धं BHAG. 7,11. परस्परविरुद्धानाम् M. 7,152. विरुद्धं वक्तुं भाषते JĀG. 2,14. KAP. 1,23. MĀKĪ. 13,12. ÇĀK. 177. नियुक्तद्विरुद्धः ist das Entgegengesetzte davon AK. 3,3,13. Çiç. 9,62. Spr. 1927. KATHĀS. 28,183. SĀH. D. 205. 374. 214,2. PRAB. 20,17. 32,14. SARVADARÇANAS. 12,2. 3. 22,12. 26,2. 44,12. 45,2. 49,17. 50,6. 9. 11. 18. 61,11. 130,15. 163,19. PAÑĀT. 131,11. 199,4. TRIK. 3,3,463. Schol. zu P. 1,3,50. 2,4,13. SIDDH. K. zu P. 3,1,96. BHĀG. P. 4,9,16. 6,4,32. 10,88,2. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 99. Schol. zu KAP. 1,155. NĪLAK. 4. Verz. d. Oxf. H. 241, b, 13. Verz. d. B. H. No. 973. विरुद्धेति = विप्रलाप H. 276. देवाभासं TATTVAS. 41. BUĀSHĀP. 70. 73. SARVADARÇANAS. 119,16. विरुद्धं 45,20. विरुद्धता 166,14. — 3) विरुद्ध dem Gesetze u. s. w. widersprechend, verboten, unerlaubt: कर्मन् M. 4,15. MAITRĪJUP. 6,34. JĀG. 1,129. MBH. 3,9995. R. 2,58,26. — 4) विरुद्ध misslich, bedenklich, gefährlich: कार्य R. 5,77,19. ब्राह्मणं ते विरुद्धमिह दृश्यते MBH. 13,1920. — An den Schluss stellen wir diejenigen Bedeutungen, die der Wurzel eigentlich in Verbindung mit andern Präpositionen zukommen: 5) festhalten: वाङ्मदुपविरुद्ध R. 4,10,21. — 6) hemmen, unterdrücken: स्वरश्च व्यरुध्यत die Stimme versagte ihm R. 2,36,10. येन — अम्बरे गतिः । सिद्धादीनां विरुद्धाभूत् KATHĀS. 45,85. अविरुद्ध ungehemmt VIKR. 49,11. — 7) einschliessen: विरुद्ध eingeschlossen Spr. 123 (zugleich feindselig gestimmt). belagern: व्यरुध्यन् (अरुध्यन् ed. Bomb.) मिथिलाम् R. 4,66,21. verschliessen, zuhalten: प्राणं करेण विरुणादि (च रु° v. l.) R. 6,26. — Vgl. विरोद्धव्य u. s. w., मनोविरुद्ध, वाचाविरुद्ध. — caus. 1) verfeinden, entzweien: कथंचनायं तत्रापि पुत्रान्मे भ्रातृभिः सह । विरोधयेत् MBH. 11,703. संघेयानपि संघत्सव विरोध्यांश्च विरोधय 12,2050. विरोधयामास मिथो विजुं शंकरमेव च R. GORR. 1,77,18. यद्व्योऽन्येन ते पुत्रा विरोध्यन्ते कथंचन MBH. 3,360. — 2) gegen Jmd feindlich auftreten, befeinden, bekämpfen: तं विरोध्य R. 3,62,9. प्रधानसभिका माथुरो मया विरोधितः MĀKĪ. 35,20. न विश्वसेत्पूर्वविरोधितस्य शत्रोश्च मित्रत्वमुपागतस्य Spr. 1463. mit gen.: कुलस्यास्य यदिरोधयसे भृशम् HARIV. 4194. — 3) Etwas bestreiten, Einwendungen machen gegen: ज्ञानीयादागमान्सर्वान्प्राज्ञं च न विरोधयेत् MBH. 10,180. अविरोधित so v. a. nicht ungern gesehen Çiç. 10,69. भूता ह्यर्था विनश्यन्ति देशकालविरोधिताः । विज्ञातं ह्यतमासाद्य so v. a. weil Ort und Zeit ihnen ungünstig sind Spr. 4671. — desid. Feindschaft zu beginnen trachten: विरुत्सति MBH. 5,3265.

— प्रतिवि scheinbar R. 5,41,8, wo aber अस्मान्प्रति विरुध्यता zu trennen ist.

— सम् 1) aufhalten, zurückhalten: स चेत्तु पथि संरुद्धः पशुभिर्वा रथेन वा M. 8,295. माता मे संरुणादि माम् SĀV. 5,82. ततः प्रवेशे संरुद्धौ (so die neuere Ausg.) रत्तिभिः HARIV. 9120. RĪGĀ-TAR. 5,453. भ्रातृवचनसंरुद्धः R. 4,34,2. वाष्पसंरुद्धा durch Thränen gehindert 2,24,1. तृणामिव लघु लक्ष्मीनैव तान्संरुणादि festhalten, fesseln Spr. 82. सत्यपाशेन संरुद्धः स्ने-

VI. Theil.

हस्तस्य न लुप्यते R. GORR. 2,30,18. यो मोक्षयति संरुद्धमिदं प्रवर्णयाम KATHĀS. 18,296. in feindlicher Absicht Jmd festhalten, angreifen: तं संरुद्धो योद्धारं संगरे RĪGĀ-TAR. 1,61. अत्राविके तु संरुद्धे वृक्के: M. 8,235. zurückhalten, abwehren: अनिच्छिन्तान् — चर्मणा संरुद्धो MBH. 7,559. विंशत्या सायकैः — पुनश्चैव शतेनास्य संरुद्धो मकार्थम् 7708. verhalten, vorenthalten, versagen: संरुद्धप्रजनन Nir. 5,2. कश्चिन्न — अग्नितानां मनुष्याणां वृत्तिं त्वं संरुणात्सि वै MBH. 2,226. संरुद्धचेष्टं gehemmt RAGH. 2,43.— 2) eintreiben, einschliessen, einsperren, absperren, gefangen halten ÇAT. BR. 1,2,4,11. fgg. Nir. 6,16. राक्षो मागधसंरुद्धान्मोक्षयिष्यति MBH. 13,6839. संरुद्धा गिरिकन्दरे HARIV. 6940. R. 4,9,23. सीता संरुद्धता बलात् 6,94,23. गर्दभं प्राप्य संरुद्ध्य देवधुनारेभिरे यावत् KATHĀS. 63,188. कदारुणो निःसर्माणमुदकमवारणीयं संरोद्धुम् MBH. 1,693. संरुद्धा नगरी eingeschlossen, belagert R. 6,17,2. संरुद्धनासायो वामपाणिना zugehalten KATHĀS. 82,30. समरुद्धेव विक्रमः schloss sich gleichsam ein BHATT. 6,34. eine Stadt einschliessen, belagern HARIV. 4973. R. 6,17,2. RĪGĀ-TAR. 1,59. BUĀG. P. 10,50,5. einen Weg versperren: मार्गं संरुध्य MBH. 3,2541. कदलीखण्डसंरुद्धनलिनीपुलिन eingeschlossen von BUĀG. P. 4,6,21. मनः संरुध्य verschliessen MBH. 3,13633. धैर्यसंरुद्धमानस R. GORR. 2,30,26. — 3) verhüllen, bedecken: मेघैश्च गगनं नीलैः संरुद्धमभवद्नैः MBH. 13,6870. दिवाकारः संरुद्धः R. 3,33,12. — 4) verstopfen KATHĀS. 53,110. कथंसंरुद्धनाडि BUĀG. P. 3,30,17. वाष्पसंरुद्धकण्ठ R. 4,15,30. अश्रुसंरुद्धनयना angefüllt mit 19,30. 5,33,16. — Vgl. संरोध. — caus. absperren lassen: पालीभिरम्भः संरोध्य RĪGĀ-TAR. 5,106.

— अतिसम्. प्रकुर्वणातिसंरुद्धा 60 v. a. vor Freude überfliegend R. 6,98,11.

— अभिसम् 1) hindrängen zu, halten bei: तानाग्राधमभिसंरुद्धुः ÇAT. BR. 3,6,4,28. — 2) zurückhalten, abhalten: तं तु द्वारस्थाः (so die ed. Bomb.) — न शेकुरभिसंरोद्धुम् R. 2,14,42. — 3) verhüllen, verdecken: अन्योऽन्यमभिसंरुद्धाः प्रकाश्य न चकाशिरे R. 6,31,38.

— उपसम् hindrängen zu, halten bei ÇAT. BR. 1,2,4,11. fg.

— प्रतिसम् in sich einschliessen, einziehen: प्रतिसंरुद्धविक्रम BUĀG. P. 3,11,27.

3. रुध् (= 2. रुध्) adj. zurückhaltend, hemmend: कर° Megh. 40.

रुध (von 2. रुध्) adj. dass. in अगोरुध.

रुधिका (रुधिःका Padap.) m. N. pr. eines von Indra besiegten Dämons RV. 2,14,5.

रुधिरं UṆĀDIS. 1,52. 1) adj. roth, blutig: क्रव्यादमग्रे रुधिरं पिशाचं मनोह्रन् बहि AV. 5,29,10. — 2) m. a) der blutrothe Planet d. i. Mars H. an. 3,597. MED. r. 208. Spr. 2649. VARĀH. BH. 2,13. 4,18. 22,6. — b) ein best. Edelstein; s. रुधिराण्य. — 3) n. AK. 3,6,2,22. a) Blut AK. 2,6,2,15. H. 621. H. an. MED. HALĀ. 3,10. 5,44. ÇAT. BR. 14,6,9,31 (proparox.). यदा गवां स्तेनेषु रुधिरं स्रवति SHAPV. BR. 6,9. रुधिरं च सुते M. 4,122. वमते रुधिरं वक्तुं MBH. 1,1170. केनिल 5936. °लालस 12. 4273. °ताम्रान्त R. 2,50,4. रुधिराणावसिक्ताङ्गः 64,26. MBH. 1,7730. °चर्चितसर्वाङ्गी Vrt. in LA. (III) 21,14. Suçr. 1,3,2. 46,20. 118,13. 239,8. VARĀH. BH. S. 3,24. 30. 28,12. 47,16. °विन्दु PAÑĀT. 123,14. °वर्ष SHAPV. BR. 6,8. VARĀH. BH. S. 21,26. °सार bei dem das Blut vorwallt VARĀH. LAGU. 2,14. plur. Spr. 756. PAÑĀT. 171,11. am Ende